

(/)

🏠 (/) > Kirke og religion (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Danske reformationssalmer i kontekst

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/kirkens-rum>)

Danske reformationssalmer i kontekst

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 334

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst)

[kontekst](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst)) **t** (<https://twitter.com/home?status=.> Aktiviteten kan ses på

[https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst)

[reformationssalmer-i-kontekst](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst&title=)

[mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst&title=)

[religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst&title=\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/danske-reformationssalmer-i-kontekst&title=)

Danske reformationssalmer i kontekst

Redigeret af Marita Akhøj Nielsen, Simon Skovgaard Boeck og Bjarke Moe

Det Danske Sprog – og Litteraturselskab 2022

Hvordan tænkte og sang vores forfædre i 1500-tallet? Et imponerende forskningsarbejde

Af Leif Arffmann. Fhv provst

Det Danske Sprog – og Litteraturselskab har forestået projektet "Musik og sprog i reformationstidens danske salmesang" (2017-2022). Her er tale om et særdeles grundigt arbejde, hvilket enhver kan forvise sig om ved at tilgå "Danske reformationssalmer. Melodier og tekster 1529-1573", salmer.dsl.dk (<https://salmer.dsl.dk/front-page>), "Salmemelodier. Danske reformationssalmer 1529-1573", [melodier.dsl.dk](https://melodier.dsl.dk/index.xq) (<https://melodier.dsl.dk/index.xq>), og "Renæssanceordbog. Dansk sprog 1500-1700", www.ordnet.dk/ren/ (<http://www.ordnet.dk/ren/>).

I disse internetportaler er der virkelig meget at hente, når man vil gå historisk til værks og prøve at finde ud af, hvilket sprog, der blev talt. For at kunne finde frem til dette skal man gøre sig klart, at der ikke i første række er tale om dagligsproget, men det sprog, der er bevidnet for eftertiden. Her spiller salmer en stor rolle. Det gør de af flere grunde. For det første kan der i salmerne findes ord, der stammer fra verdslige visere, for det andet henter salmerne udtryk og formuleringer fra andre kirkelige kilder (ikke mindst Den hellige Skrift) og for det tredje udtrykker salmerne just fra denne reformationstid en teologisk "programerklæring": Mine Damer og Herrer, nu går vi over fra noget dårligt til noget bedre.

At gå på opdagelse i disse internetportaler kan kræve megen tid, men man får stort udbytte af det. Det kan derfor anbefales på det kraftigste.

Som rejsekammerat hertil er udgivet "Danske reformationssalmer i kontekst", en artikelsamling, der peger på forskellige dele af forskningsområdet og fremdrager særlige problemstillinger og eksempler. Denne bog er en meget lærd, men derfor også givende ledsager for den, der vil stifte nærmere bekendtskab med 1500-tallet.

Der er tale om forord og indledning samt 11 artikler, der hver for sig viser, hvor stort et kildemateriale, der bringes i anvendelse, når der skal arbejdes med tekster og melodier fra reformationstiden. Alle artiklerne vil ikke i det følgende blive refereret og kommenteret, men flere af artiklerne beskæftiger sig med de samme problemkredse. En væsentlig problemstilling er det kendte og i og for sig ganske enkle spørgsmål: Var der med Reformationstiden tale om et nybrud eller var der tale om kontinuitet? Dette spørgsmål ligger som baggrund i flere af artiklerne, og svaret er ikke et enkelt "ja" eller "nej".

Bjarke Moe påviser, hvor sammensat denne problemstilling er, når der gælder salmesangen. I artiklen "Salmesang på skift. Om forholdet mellem levende sang og musikalsk notation i reformationstidens danske salmer" peger han på, at den levende sang i kirkerne var præget af det, de lærde havde sat sig for, men så sandelig også af den tradition, salmesangen stod i, de gregorianske sangtraditioner.

Men før man når så vidt som til at synge, kunne man, hvis man kunne læse, tænke over hvad der i messe- og salmebøger stod skrevet i "kolofonen". I en veloplagt artikel "Paratekst i reformationstidens danske messe- og salmebøger" redegør Marita Akhøj Nielsen for, hvilket politisk program, der blev

udtrykt f.eks. gennem bøgernes fortale og efterskrift. Det fremgår af disse, at kongen står som den garant, menigmand nu har for den sande religion og gudsdyrkelse, og at den pågældende bog er et udtryk herfor. Men interessant er det også at lægge mærke til, hvor stor en rolle en kalenderdel med tips om, hvornår der skulle pløjes og høstes, har haft i disse salme – og messebøger. Det almindelige, folkelige liv har været en integreret del af samme gudsdyrkelse.

Med Reformationen fik kongemagten også en anden og større rolle at spille. Dermed var der politisk magt bag fortællingen om, at der nu begyndte en ny tidsalder, hvor der blev lagt afstand til tidligere tiders "papistiske" vildfarelser. Men det betød også, at der blev lagt særlige tolkningsmodeller ind i den måde, teologiske tekster blev behandlet på. I artiklen "Danske gendigtninger af Davidssalmer i middelalder og reformationstid" påviser Bodil Ejrnæs, hvorledes den lutherske teologi hurtigt sætter sig igennem og præger tolkningen af in casu de gammeltestamentlige salmer (Davidssalmer) ikke mindst de såkaldte "Bodssalmer". Bodil Ejrnæs påviser, bl.a. med udgangspunkt i Hans Jørgen Lundager Jensens "Gammeltestamentlig religion"(2003) hvorledes syndsbegrebet får en særlig luthersk farvesætning i den tids gengivelse af salmerne fra Det gamle Testamente.

Den lutherske teologi præger begribeligvis også den store danske forsker, Anders Sørensen Vedel. Dette gennemgår Pål Dahlerup i sin artikel "Renæssancepenitense". Vedel oversatte nemlig Petrarcas syv bodssalmer (Septem psalmi penitentiles). Petrarca skrev disse på latin på et tidspunkt mellem 1342 og 1347, og de blev i 1577 oversat af Vedel (Siu Gudelige Penitentze Psalmer). Pål Dahlerup gennemgår Vedels oversættelse af Petrarcas bodssalmer og konstaterer, at hans oversættelse er ganske loyal, dog har han gjort Petrarca til en større bods-prædikant, end godt er. Dahlerup peger på (s.305) at Vedel misforstår nogle af Petrarcas pointer, og det antydes, at det bl.a. er fordi Vedel ikke har læst Dante. Dette synspunkt udfoldes (s.313) ved en iagttagelse af, at Vedel var "velorienteret i en række klassikertekster; men han har tilsyneladende ikke hørt genklange fra dem, måske fordi han ikke havde forventet at finde dem her" (dvs hos Petrarca). Nu kender vi ikke Vedels tilgange til stoffet, så meget mere som hans privatarkiv brændte i 1728. Men som bl.a. Kjeld Bjerrum Jensen påviser ("Anders Sørensen Vedel og hans tid" 2016) har Vedel haft tråde ud til mange sider af det europæiske åndsliv. Givet er det, at den lutherske teologi har været afgørende for ham som tilværelsestolkning, men om den også har sat sig spor i det filologisk detaljerede arbejde, kan man stille sig mere tvivlende overfor.

Denne detalje skal ikke mindske glæden ved at stifte bekendtskab med dette bogværk om reformationstidens salmer. Der er særdeles megen viden at hente i artikelsamlingen og endnu mere, når man går på jagt i internetportalerne. Vil man vide mere om reformationstiden kan det anbefales at sætte sig ind i denne bog. Det lønner sig!

[Historie-online.dk, den 7. september 2022]

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/kirkens-rum>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

(<https://www.historie-online.dk/boger/memento-mori>) (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/de-skjulte-ledere>) (<https://www.historie-online.dk/boger/og-gjorde-danerne-kristne>)